

LIBRIS

We know
books

CHRISTINE FÉRET-FLEURY

Fata care citea în metrou

Ediția a II-a

Traducere din limba franceză de

MIHAELA STAN

CHRISTINE FÉRET-FLEURY a fost editor la Gallimard Jeunesse. În 1996 a debutat ca scriitoare cu o carte pentru copii, *Le petit tamour*, iar în 1999 i s-a tipărit primul volum pentru adulți, *Les vagues sont douces comme des tigres*, cu care a câștigat Premiul Antigona. Au urmat apoi opt cărți, autoarei plăcându-i să-și încerce forțele în diverse genuri și dorind să experimenteze cât mai mult în materie de literatură.

NEMIRA

1

Bărbatul cu pălărie verde urca întotdeauna la Bercy, întotdeauna pe ușa din față a vagonului și cobora tot pe acolo peste fix șaptesprezece minute – în zilele când opririle, soneriile și clinchetele metalice se succedau cu regularitate, zilele fără un aflus deosebit, fără accidente, fără alarme, fără grevă, fără opriri pentru reglarea traficului. Zilele obișnuite. Zile în care ai impresia că faci parte dintr-un mecanism bine uns, un uriaș corp mecanic în care fiecare, vrând-nevrând, își găsește locul și își joacă rolul.

Zilele în care Juliette, la adăpostul ochelarilor de soare în formă de fluture și al eșarfei mari, tricotate de buni Adrienne în 1975 pentru fiica sa, o eșarfă măsurând exact doi metri cincizeci, de un albastru-pal, ca al culmilor din zare la ora șapte, într-o seară de vară, sau de oriunde, pe înălțimile din Prades, cum te uiți spre Canigou, se întreba dacă existența ei avea mai multă importanță pe lume decât a păianjenului pe care îl înecase chiar de dimineață în duș.

Nu-i plăcea asta – să îndrepte jetul spre corpul mic, negru și păros, să se uite cu coada ochiului cum picioarele subțiri se agită frenetic, apoi se strâng brusc să vadă insecta rotindu-se, ușoară și insignifiantă ca o scamă de lână smulsă din puloverul ei preferat, până când apa o trage în jos, prin sifon, astupat imediat cu o mișcare energetică.

Asasinate în serie. Zi de zi păianjenii reveneau, ieșeau din conducte și țevi după un periplu cu începuturi îndoielnice. Să fi fost mereu aceiași care, odată azvârlți în adâncuri întunecate, greu de imaginat, în măruntaiele orașului semănând cu un imens rezervor de viață colcăitoare și fetidă, se desfăceau, înviau, apoi își reluau urcușul sortit aproape de fiecare dată eșecului? Juliette, ucigașă vinovată și scârbită, se vedea ca o divinitate neîndurătoare și, totuși, distrată sau prea ocupată mare parte din timp să-și îndeplinească misiunea, veghind cu intermitențe asupra gurii de acces în infern.

Ce sperau păianjenii odată ajunși pe uscat – ca să zicem așa? Ce călătorie hotărâseră să facă și în ce scop?

Poate că bărbatul cu pălărie verde i-ar fi putut răspunde, dacă Juliette ar fi îndrăznit să-l întrebe. În fiecare dimineață, își deschidea servieta și scotea o carte învelită în hârtie fină, aproape transparentă, bătând de asemenea în verde, pe care o desfăcea cu

gesturi tacticoase, precise. Apoi strecura un deget între două pagini deja separate de o bucată lungă și îngustă din aceeași hârtie și își începea lectura.

Cartea avea titlul *Histoire des insectes utiles à l'homme, aux animaux et aux arts, à laquelle on a joint un supplément sur la destruction des insectes nuisibles*¹.

Mângâia legătura pestriță din piele, cotorul decorat cu fir aurit, de unde titlul ieșea în evidență pe fond roșu.

O deschidea, o apropia de față și îi inspira mirosul, cu ochii pe jumătate închiși.

Citea două-trei pagini, nu mai mult, ca un gurmănd care savurează un *chou à la creme* cu o linguriță de argint. Pe chip i se contura un zâmbet enigmatic și mulțumit – pe care Juliette, fascinată, îl asocia cu Pisica de Cheshire din *Alice în Țara Minunilor*. Din cauza desenului animat.

În stația Cambronne, zâmbetul se ștergea, lăsând loc unei expresii de regret și dezamăgire; împătura la loc hârtia, punea cartea înapoi în servieta ale cărei închizători scoteau apoi un pocnet sec. Și se ridica. Nici măcar o dată nu-și oprise privirea asupra lui Juliette, care, stând pe scaun în fața lui – sau în picioare, agățată de bara lustruită zilnic de sute de palme înmănușate

¹ „Istoria insectelor utile omului, animalelor și artelor, cu un supliment despre distrugerea insectelor dăunătoare“ (n. tr.).

sau nu –, îl sorbea din ochi. Se îndepărta cu pași mărunți, cu spatele perfect drept în paltonul încheiat până la gât, cu pălăria înclinată pe sprânceana stângă.

Fără această pălărie, fără acest zâmbet, fără această servietă în care își ținea comoara, probabil că Juliette nu l-ar fi recunoscut. Era un om ca atâția alții, nici frumos, nici urât, nici atrăgător, nici antipatic. Un pic corpolent, fără vârstă, mă rog, de o anumită vârstă, ca să vorbim în clișee.

Un om.

Sau mai degrabă un cititor.

„Albina, viermele-de-mătase, afida, coșenila, racul, izopodele, cantaridele, lipitorile...”

— Ce tot zici acolo?

Juliette, care fredona, tresări.

— O, nimic. Un soi de joc... Încercam să-mi amintesc numele...

— Am primit rezultatele DPE¹ pentru apartamentul din bulevardul Voltaire, o anunță Chloé, care nici n-o auzise. La tine e dosarul?

Juliette încuviință din cap cu întârziere. Se gândea și acum la bărbatul cu carte verde, la insecte, la păianjeni – înecase doi de dimineață.

¹ *Diagnostic de performance énergétique*, una dintre evaluările tehnice făcute bunurilor imobiliare în Franța (n. tr.).

— Dă-mi-le! O să le îndosaries eu, răspuse ea.

Se răsuci cu scaunul, trase o mapă din stelajul care acoperea un întreg perete al biroului și strecură hârtiile în ea. Cartonul, observă Juliette, era de un galben spălăcit. Mai trist nici că se putea. Tot perețele, umflat, înțesat de etichete care se dezlipseau la colțuri, părea gata să se reverse peste ea ca o avalanșă de noroi. Juliette închise ochii, își imaginează pleoscăitul, bășicile de gaz spărgându-se la suprafață – mirosul, și își strânse nasul energic între degete pentru a înăbuși greața care o cuprindea.

— Ce ai? o întrebă Chloé.

Juliette dădu din umeri.

— Ești gravidă? insistă colega ei.

— Nici pomeneală. Dar mă gândesc cum poți să lucrezi având asta în față... culoarea asta e scârboasă.

Chloé o privi fix.

— Scârboasă, repetă ea, apăsând pe fiecare silabă. Spui prostii. Am mai auzit chestii ciudate, dar așa ceva niciodată. Sunt doar niște dosare. Urâte, de acord, dar... Sigur ți-e bine?

Juliette pianota pe birou în ritm sacadat: *Albina, viermele-de-mătase, afida, coșenila, racul, izopodele, cantaridele, lipitorile...*

— Foarte bine, răspuse ea. Tu ce citești în metrou?

2

Bătrâna doamnă, studenta la Matematică, ornitologul amator, grădinarul, îndrăgostita – cel puțin, așa și-o închipuia Juliette, judecând după respirația ușor sacadată și după lacrimile minuscule care îi picurau de pe gene când ajungea la ultimul sfert din povestea romanțioasă pe care o devora, volume groase, cu colțurile îndoite de atâta citit și răscitit. Coperta înfățișa uneori un cuplu îmbrățișat pe un fond sângerieu sau dantela sugestivă a unui corsaj. Torsul gol al unui bărbat, șoldurile unei femei, un așternut mototolit sau doi butoni de manșetă, sobră punctuație a titlului subliniat de tija îmbrăcată în piele a unei cravașe... și lacrimile care, pe la pagina 247 (Juliette verificase trăgând discret cu ochiul spre vecina ei) creșteau între genele tinerei, apoi se prelingeau spre colțul gurii, în timp ce pleoapele coborau și un suspin involuntar îi ridica sânii rotunzi, pe care se mula bluzița foarte cuminte. Oare de ce pagina 247? se întreba Juliette, urmărind cu

privirea o umbrelă deschisă, care străbătea grăbită peronul stației Duplex, adăpostind de rafalele piezișe o întreagă familie din care ea nu putea zări decât picioarele: piciorușe în catifea maro, picioare mari în blugi, picioare delicate în dresuri cu dungi. Ce se petrecea acolo, ce emoție apărea brusc, ce sfâșiere, ce angoasă care-ți tăia răsufierea, ce spasm de voluptate sau de abandon?

Visătoare, bătea cu vârfurile degetelor în coperta propriei cărți, pe care nu o mai deschidea prea des, absorbită cum era de observațiile sale. Volumul în format de buzunar, cu muchia pătată de cafea, cu cotorul crăpat, trecea dintr-o geantă în alta, din traista de marți – ziua în care Juliette își făcea cum-părăturile când ieșea de la agenție – în poșeta de vineri – seara de mers la cinema. O carte poștală, strecurată între paginile 32 și 33, nu se mișcase de acolo de peste o săptămână. Peisajul pe care-l înfățișa, un sat de munte înălțându-se deasupra unui mozaic de câmpuri în tonuri închise, Juliette îl asocia acum cu bătrâna doamnă care frunzărea mereu aceeași carte de rețete culinare și uneori zâmbea de parcă descrierea unui fel de mâncare îi amintea o nebunie din tinerețe; câteodată închidea cartea, își așeza deasupra mâna fără niciun inel și se uita pe fereastră la ambarcațiunile care urcau pe Sena și la acoperișurile lucind de ploaie. Textul de pe coperta

a patra era în italiană, așazat deasupra unei fotografii ce reunea doi ardei grași mari, un fenicul dolofan și o bucată rotundă de mozzarella, în care un cuțit cu mâner de os lăsase o brazdă dreaptă.

Albina, viermele-de-mătase, afida, coșenila, racul, izopodele, cantaridele, lipitorile... Carciofi, arancia, pomodori, fagiolini, zucchini... Crostata, lombatina di cervo, gamberi al gratin... Cuvinte-fluturi care zburau încoace și-n colo prin vagonul aglomerat, apoi veneau să se așeze pe vârful degetelor lui Juliette. Imaginea i se părea cam nătângă, dar era singura care-i venea în minte. Chiar așa, de ce fluturi? De ce nu licurici pâlپând câteva clipe înainte de a se stinge? Când văzuse ea licurici? La drept vorbind, niciodată. Nu mai existau nicăieri licurici – se temea ea. Doar amintiri. Ale bunicii, cea care tricotase eșarfa. Și care aducea puțin cu bătrâna doamnă cu cartea de bucate, aceeași față albă și senină, aceleași mâini un pic prea puternice, cu degete scurte, având drept podoabă tot un singur inel, verigheta groasă care, an după an, se adâncise în carne până o însemnase definitiv. Pielea încrețită, pătată acoperea inelul, corpul mistuia simbolul, se deforma la atingerea lui. „Licuricii”, spunea ea, „licuricii sunt stele căzătoare. Eram atât de mică pe atunci, că n-aveam voie să stau trează până târziu, iar serile de vară erau atât de lungi! Cel puțin două ore ziua pătrundea prin fantele

dintre jaluzele. Aluneca ușor pe covor, urca pe barele patului meu, apoi, dintr-odată, sfera de sus, din aramă începea să strălucească. Știam că pierdeam ce e mai frumos, clipa în care soarele se cufundă în mare, când marea devine ca vinul, ca sângele. Prin urmare, făceam un nod cu cămașa de noapte, uite așa, vezi? Strâns bine în jurul taliei. Și coboram ținându-mă de umbrarul de viță. O adevărată maimuțică! Și alergam până la capătul câmpului, acolo de unde se putea vedea marea. Când se întuneca de-a binelea, mă legănam pe bariera lăsată mereu deschisă, în spatele crescătoriei de viermi-de-mătase... Acolo i-am văzut. Au venit brusc. Sau au ieșit din pământ. N-am știut niciodată. Tăcuți, plutind în aer, așezați pe firele de iarbă... Încremeneam, nici nu îndrăzneam să respir. Eram în mijlocul stelelor.“

Metroul încetinea. Sèvres-Lecourbe. Încă trei stații sau patru, depindea de zi și de dispoziția lui Juliette. Metal care vibra, semnal sonor. Pe neașteptate, se ridică și trecu printre uși chiar când se închi-deau. Poala hainei i se prinse între acestea, o smuci cu un gest scurt și rămase nemișcată pe peron, gâfâind ușor, în timp ce trenul se îndepărta. În cenușiul matinal, câteva siluete zoreau spre ieșire, înfocate în paltoane groase. Într-o dimineață de februarie, cui îi plăcea să străbată agale străzile, la întâmplare, observând forma norilor sau iscodind cu privirea în

căutarea unui butic deschis de curând sau a unui atelier de olărie? Nimănu. Oamenii treceau din spațiul bine încălzit al apartamentului în cel al biroului, beau o cafea, comentau căscând sarcinile de peste zi, bârfele, știrile – mereu deprimante. De la stația unde Juliette cobora zilnic și până la ușa agenției nu era decât o stradă. Un șir de trepte, o margine de trotuar, apoi, la stânga, vitrina unei curățătorii, a unei tutungerii și a unui fast-food cu chebab. În vitrina tutungeriei, un pom de Crăciun din plastic, încărcat și acum cu ghirlande și funde din hârtie lucioasă, începea să se acopere de praf. Căciulița roșie cu ciucure alb din vârful, în chip de stea, atârna ca o rufă udă.

Juliette voia să vadă altceva. Se îndreptă spre harta cartierului afixată la capătul stației: dacă ar fi luat-o pe prima stradă la dreapta, apoi, la a doua intersecție, cotea tot la dreapta, nu ar fi făcut mai mult de două minute. Puțin mers pe jos ar încălzi-o. Nici măcar n-ar întârzia – aproape deloc. În orice caz, Chloé deschidea agenția. Fata asta era de-o punctualitate bolnavă. Iar domnul Bernard, directorul, nu venea niciodată mai devreme de nouă și jumătate.

Juliette porni pe stradă cu pași repezi, apoi se forță să încetinească. Trebuia să scape de obiceiul de a se arunca drept înainte, cu ochii fixați asupra țintei. Nimic palpitant n-o aștepta, nimic: dosare de umplut și de aranjat, o lungă listă cu demersuri plictisitoare,

o vizionare sau poate două. În zilele bune. Și când te gândești că ea își alesese meseria asta!

Pentru contactul cu oamenii, cum preciza anunțul la care răspunsese, contactul cu oamenii, da, să te apropii de alții și să le citești în ochi visurile și dorințele, să le vii în întâmpinare, să le găsești un cuib unde aceste visuri ar putea să se desfășoare, unde cei temători și-ar recăpăta încrederea, unde cei deprimați ar zâmbi din nou vieții, unde copiii ar crește la adăpost de vânturile prea puternice care zbugumă și deșrădăcinează, unde bătrânii, cei epuizați, ar aștepta moartea fără spaimă.

Încă își amintea de prima ei vizionare, un el și o ea de treizeci de ani, grăbiți. Juliette le oferise o cafea înainte de a intra în imobil, am nevoie să vă cunosc mai bine pentru a vă descoperi așteptările, afirmase ea cu o siguranță pe care atunci nu o simțea nici pe departe. „Pentru a vă descoperi așteptările“ – găsea că formula sună bine, o citise în broșura dată de conducerea agenției fiecărui angajat, însă tipul o privise fix, ridicând o sprânceană, apoi bătuse în cadranul ceasului cu un gest sugestiv. Femeia își verifica mesajele pe smartphone, nu ridicase ochii nici măcar când urcase scara, în timp ce Juliette, paralizată, recita fișa învățată pe de rost cu o seară în urmă, piatră cioplită și farmecul stilului Haussmann, observați pardoseala din hol, refăcută, dar respectând părțile

originale, liniște deplină, aveți ascensor până la etajul al patrulea și uitați ce gros e covorul de pe scări!

I se părea că propria voce vine de undeva de departe, ridicol de ascuțită, vocea unei fetițe care se joacă de-a femeia în toată firea, îi era milă de ea însăși și o gătuia o dorință absurdă de a plânge. Cuplul făcuse în fugă turul apartamentului, trei camere cu vedere spre curte, iar ei i se tăiase răsuflarea urmându-i. Cuvintele zburau, se îngrămădeau, tavan înalt, muluri, șemineu de epocă, parchetul în vârf de diamant e foarte rar, posibilitatea de a crea o cameră suplimentară sau un birou, instalând un mezanin... Ei nu o ascultau, nu se uitau unul la altul, nu puneau nicio întrebare. Cu eroism, ea încercase să-i descoasă, cântați la pian, aveți copii sau...? Neprimind răspuns, se blocase la vederea unei raze de soare care cădea pe o lamă de parchet pudrată cu praf, vocea îi suna tot mai îndepărtată, atât de pierită, încât de-acum îi era imposibil oricui s-o mai audă: apartament cu o bună ventilație, foarte luminos, soarele pătrunde chiar de la ora nouă în bucătărie... Ei pleaseră deja, Juliette alergase după ei. În stradă, îi întinsese cartea de vizită bărbatului, care o îndesase în buzunar fără să se uite la ea.

Știa că n-o să-i mai vadă niciodată.

Țipătul unui pescăruș o trezi la realitate. Se opri și ridică ochii. Cu aripile larg întinse, pasărea se rotea deasupra. Un nor jos se strecură pe sub ea, iar ciocul și corpul îi dispărură, nu mai rămaseră decât vârful aripilor și țipătul ce reverbera între zidurile înalte. Apoi și acesta se stinse brusc. O rafală biciui fața tinerei femei, care se clătină. Dezmeticită, privi în jur. O stradă mohorâtă, pustie, mărginită de imobile a căror tencuială, brăzdată de dăre umede, se cojea. Ce căuta ea aici? Se scutură, își îndesă nasul în eșarfa groasă și o luă din loc.

— Zaïde!

Strigătul părea să vină de undeva de foarte sus, dar fetița care alerga spre ea îl ignoră; mlădioasă și rapidă, plonjă printre picioarele lui Juliette și o pubeală răsturnată, ce dădea pe afară de obiecte din plastic destinate reciclării, își adună mâinile și picioarele subțiri subțiri și începu iar să țopăie pe drumul alunecos. Juliette se răsuci s-o vadă cum se îndepărtează, cu fusta involburată, cu pulovărașul verde ca iarba, cu două codițe săltărețe... și privirea îi căzu pe o poartă înaltă și ruginită, pe care o carte – o *carte* – o ținea întredeschisă.

Pe poartă, o plăcuță din metal emailat, de-a dreptul desprinsă dintr-un film despre anii de război, își zise Juliette, anunța cu litere mari, albastre: *Cărți fără Limite.*

3

Juliette mai făcu trei pași, întinse brațul și atinse ușor foile umflate de umezeală. Își trecu vârful limbii peste buza de sus. Să vadă o carte înțepenită între două panouri de metal îi făcea parcă mai rău decât să îneca un păianjen. Cu mișcări încete, își propti ușor umărul într-un canat și împinse; volumul alunecă un pic mai jos. Îl luă și, stând așa lipită de poartă, îl deschise și îl apropie de față.

Îi plăcuse dintotdeauna să miroasă cărțile, să le adulmece, mai ales pe cele cumpărate de ocazie – și cărțile noi aveau arome diferite, în funcție de hârtie și de cleiul folosit, dar nu spuneau nimic despre mâinile care le ținuseră, despre casele care le adăpostiseră: n-aveau încă o istorie, o istorie diferită de cea pe care o povesteau, o istorie paralelă, fără contur precis, tainică. Unele miroseau a muced, altele păstrau între paginile lor urme persistente de curry, de ceai sau de petale uscate; pete de grăsime murdăreau uneori câteva pagini, un fir lung de iarbă, care servise

drept semn de carte într-o după-amiază de vară, cădea fărâmițându-se; fraze subliniate sau note scrise pe margine reconstituiau un soi de jurnal intim, schița unei biografii, câteodată mărturia unei indignări, a unei rupturi.

Aceasta mirosea a stradă – un amestec de rugină și fum, de găinaț și de pneuri arse. Dar, curios lucru, și a mentă. Tulpinile se desprinseseră dintre file, căzura în liniște și parfumul deveni mai intens.

— Zaide!

Strigătul răsună din nou, urmat de un tropăit. Juliette simți un trupușor cald lovindu-se de ea.

— Scuzați-mă, doamnă!

Vocea, ciudat de gravă pentru un copil, exprima uimirea. Juliette coborî privirea și întâlni niște ochi întunecați, atât de negri, că pupila părea să ocupe tot irisul.

— Asta e casa mea, zise micuța. Pot să trec?

Juliette murmură:

— Bineînțeles.

Se trase cu stângăcie într-o parte și canatul greu dădu să se închidă. Fetita îl împinse cu ambele mâini.

— Uite de ce tati lasă mereu o carte aici, explică ea pe un ton răbdător. Clanța e prea țeapănă pentru mine.

— Dar de ce o carte?